

Liefde en pedagogiek

Dit werk wordt aan de lezer
opgedragen door De Schrijver

Min of meer aannemelijke hypothesen, maar uiteindelijk niet meer dan hypothesen, dat is alles wat bij ons opkomt ten aanzien van het hoe, wanneer, waar, waarom en waartoe Avito Carrascal werd geboren. Als een echt mens van de toekomst praat hij nooit over zijn verleden, en omdat hij dat uit zichzelf niet doet zullen wij zijn stilzwijgen respecteren. Wanneer hij dat aldus heeft vergeten zal hij daar wel zijn redenen voor hebben.

Hij presenteert zich aan ons op het toneel van onze geschiedenis als een jonge aanhanger van iedere vorm van vooruitgang en als iemand die helemaal weg is van de sociologie. Hij woont in een pension, waar hij met zijn geleerde betogen tijdens het natafelen en zelfs tussen de gangen door bijdraagt aan de spijsvertering van zijn medegasten in het pension.

Carrascal renteniert en hij heeft, in het geniep, zonder dat ook maar iemand dat in de gaten heeft, een herculisch werk verzet, dat hierin bestaat met bezinning iedere natuurdrijf te corrigeren en ervoor te zorgen dat alles aan hem wetenschappelijk is. Hij loopt overeenkomstig de mechanica, verteert zijn eten overeenkomstig de chemie en laat zich zijn kleren aanmeten overeenkomstig de projectieve meetkunde. Want zelf zegt hij vaak: 'Alleen de wetenschap leert ons hoe we moeten leven', en vervolgens denkt hij: «Leert het leven ons niet wat de wetenschap moet inhouden?»

Maar zijn sterkste punt is de sociologische pedagogiek:

'Dat zal het beste zijn wat onze eeuw oplevert,' zegt hij tijdens het natafelen, terwijl hij een paar noten kraakt, tegen Sinforiano, zijn bewonderaar, 'niemand weet wat je daarmee wel niet kunt doen...'

'Er zijn mensen die denken dat het zover zal komen dat mensen in retorten kunnen worden gemaakt, door orga-

nisch-scheikundige synthese,' waagt Sinforiano, die staat ingeschreven bij de faculteit der Natuurwetenschappen, te verstaan te geven.

'Ik wil niet beweren dat het niet zo zal zijn, want de mens, die de goden heeft geschapen naar zijn beeld en gelijkenis, is overal toe in staat; maar waar geen twijfel over bestaat is dat er ooit genieën geschapen zullen worden door middel van de sociologische pedagogiek, en wanneer alle mensen genieën zullen zijn...' Hij werkt een noot naar binnen.

'Wat zijn dat toch prachtige theorieën, don Avito!' barst de student in de Natuurwetenschappen uit, zonder zich te kunnen beheersen.

'Weet u, vriend Sinforiano, hoe de bijen hun koningin kweken?'

'Nee, dat hebben wij nog niet behandeld...'

'In dat geval weet ik niet of ik dat wel moet... want de leermethode...'

'Oh, ja, ja, don Avito, jawel! Wat zijn dat toch prachtige theorieën! Wat zijn dat toch prachtige theorieën!'

'Nou dan, het is zo dat ze een willekeurig eitje van een vrouwtje nemen, een willekeurig eitje, zo een als alle andere, weet dat goed, Sinforiano, een doodgewoon eitje van een vrouwtje, en door middel van een speciale behandeling en een speciaal dieet, waarbij ze de larve voeden met koninklijk *bijenbrood*, door middel van een passende apiculturele pedagogiek, of indien wij in technische termen spreken, melisagogie, kweken zij daaruit de koningin...'

'Wat een prachtige theorieën! Oh, wat een prachtige theorieën!'

'Nee, vriend Sinforiano, nee; het zijn feiten. En wat de bijen met hun larven doen, waarom zouden wij, mensen, dat niet met onze kinderen doen? Neem een kind, een willekeurig kind, als het maar een jongetje is en geen meisje...'

'Staat u me toe, don Avito...' En wanneer de pure theore-

ticus zwijgt gaat Sinforiano verder: 'Waarom moet het nou juist een jongen zijn?'

'En waarom moet de koningin nou juist een vrouwtje worden? Bij de menselijke soort moet een genie noodzakelijkerwijs mannelijk zijn.'

'Wat een prachtige theorieën!'

'Neem een willekeurig jongetje, zeg ik, neem dat vanaf zijn embryonale staat, pas daarop de sociologische pedagogiek toe en er zal een genie uit ontstaan. Genieën worden gemaakt, wat de volkswijsheid ook moge beweren; ja, die worden gemaakt... worden gemaakt... en, wat wordt er nou niet gemaakt? En ik zal het aantonen...'

En omdat Sinforiano zwijgt, hem aankijkt en zwijgt, voegt Carrascal eraan toe, terwijl hij een noot openbreekt:

'En hoe ik dat zal aantonen? Hoe? Nou... met feiten!'

'Ach, de feiten!' verzucht Sinforiano.

'Feiten!...' repliceert Carrascal, en ze blijven allebei kijken naar de pensionhoudster, die voorbijloopt met een pud-dinkje voor de Afgevaardigde, die apart eet, op zijn kamer.

'Zijn de noten lekker?' vraagt doña Tomasa hun.

'Feitelijk zijn de meeste ervan loos,' antwoordt Carrascal.

'Dat kan niet, don Avito, want ze zijn vers en ze kosten vierentwintig stuiver per schepel...'

'Dat kan dan wel niet zo zijn, mevrouw doña Tomasa, maar het is wel zo!' antwoordt Carrascal voortvarend.

En zodra doña Tomasa het veld geruimd heeft, doña Tomasa die weggaat, gehuld in haar prozaïsche keukenluchtje, gaat Avito verder:

'Met feiten, ja, vriend Sinforiano, met feiten!'

'Ach, de feiten!'

'Al een tijdje laat ik een veelomvattend plan rijpen om mijn theorieën in praktijk te brengen, door toepassing van mijn sociologische pedagogiek *in tabula rasa*...'

'Wordt u onderwijzer?'

'Iets wat verder gaat.'

‘Verder?’

‘Verder, ja, ik word vader!’

«Wordt iemand vader of maken ze hem dat?» denkt de student in de Natuurwetenschappen, en hij vertaalt dat in deze zin:

‘Wat een prachtige theorieën, don Avito! Oh, wat een prachtige theorieën!’

En zij staan van tafel op, de een om zijn plan te laten rijpen, de ander om zijn les voor de volgende dag te leren. Want, brave jongen als hij is, loopt Sinforiano met zijn studie altijd een les vóór en een stuk of wat achter.

Carrascal denkt er inderdaad over om een vrouw te zoeken, een vrouw die voor hemzelf en voor zijn werk geschikt is, en om met haar te trouwen, om bij haar een zoon te krijgen waarop hij zijn sociologisch-pedagogische methode kan toepassen en waarvan hij een genie kan maken. Uit liefde voor de pedagogiek gaat hij op deductieve wijze trouwen.

Want voor we verder gaan met ons verhaal, moet men weten dat huwelijken van de inductieve of van de deductieve soort kunnen zijn. Het komt inderdaad nogal vaak voor dat een man, rondzwerfend over de wereld, een mooi vrouwenlijfje tegen het lijf loopt dat met haar zwieren en zwaaien zijn ruggemerg week maakt, met een paar ogen en een mond die zijn hart beroeren, hij wordt verliefd, voelt geen grond meer onder zijn voeten, en eenmaal in de branding weet hij geen betere manier om weer vlot te raken dan het zwierrige lichaampje tot het zijne te maken, samen met de geestelijke inhoud welke dat ook maar moge hebben, als het dat al heeft. Dat is nu een inductief huwelijk. In andere gevallen komt het voor dat de man, bij het bereiken van een zekere leeftijd, een onverklaarbare leegte ervaart, het gevoel dat het hem aan iets ontbreekt, en het gevoel hebbend dat het voor een man niet goed is om alleen te zijn, gaat hij op zoek naar een levend vat waarin hij

dat teveel aan leven kan uitstorten, dat teveel dat zich door een gevoel dat hij iets mist aan hem openbaart. Dan zoekt hij een vrouw en gaat met haar een deductief huwelijk aan. Het komt allemaal hierop neer dat nu eens de bruid zich eerder aandient dan de gedachte om te gaan trouwen, waarbij de eerstgenoemde ons tot dat laatste brengt, en dat dan weer het plan om te gaan trouwen ons naar de bruid voert. En het huwelijk van de toekomstige vader van het genie moet – natuurlijk! – deductief zijn.

En omdat een modern mens, hoezeer hij ook gelooft in de sociologische pedagogiek, het toch niet kan laten om te geloven in de erfelijkheidsleer, piekert Avito dag en nacht over het temperament, de idiosyncrasie en het karakter dat zijn medewerkster moet hebben. Want dat het eitje van het toekomstige genie een eitje als ieder ander zou moeten zijn, dat is mooi in theorie, als postulaat en uitgangspunt voor onze pedagogiek, voor studenten in de Natuurwetenschappen, maar... moeten we de natuurdrift soms niet laten meetellen? Op zoek, dus, naar een bruid.

Gezeten aan zijn tafel, zijn benen goed ingestopt in een deken van namaakbont en gedurende lange uren van vruchtbaar gepeins, heeft Avito op een stuk of wat blaadjes de antropologische, fysiologische, psychische en sociologische kenmerken geschetst die de toekomstige moeder van het toekomstige genie moet bezitten. En dergelijke eigenschappen zijn in geen enkele vrouw beter belichaamd dan in Leoncia Carbajosa, een stevige dolichocefale en blonde meid, met een gezonde kleur, brede heupen, volle en recht-opstaande borsten, een rustige blik, goede eetlust en nog betere spijsvertering, een gevarieerde kennis, een denken dat vrij is van mystieke nevelen, een stem als een contralt en een middelmatig grote bruidsschat. Avito heeft zijn oog op haar laten vallen, voor het geval het hare hem wat zal zeggen; maar Leoncia, in de hoedanigheid van toekomstige moeder van een toekomstig genie, antwoordt alleen

met haar mond, en dat alleen wanneer haar iets gevraagd wordt.

Vastbesloten om Leoncia te veroveren zet Avito zich aan het met beleid en tact opstellen van datgene wat men een brief met een liefdesverklaring noemt. Welke – uiteraard! – niet mag bestaan uit een lappendeken van die vurige zinnen welke worden gedichteerd door de liefdesdrift, maar uit bedaarde redeneringen die worden afgeleid van de wetenschappelijke theorie van het huwelijk. En wel van het huwelijk beschouwd in het licht van de sociologie. Twaalf uur, verdeeld over zes opeenvolgende avonden, kost hem het opstellen van het document. En het is niet iets waar men te licht over mag denken, want wanneer men met het verstrijken der jaren het genie dat is verkregen door middel van de pedagogiek zal bestuderen, dan moet, ongetwijfeld, de *Magna Charta* die hem tot aanloop dient voorwerp van uitgelezen studie zijn. Avito schrijft de brief daarom voor komende generaties, via Leoncia, de dolichocefale blondine met de brede heupen. Het is wat je noemt een liefdesreferaat; daarin staan, met het noodzakelijke vijgeblad verhuld, de onvermijdelijke organische behoeften; daarin staat de psychologie van de seksuele liefde, voor zover te begrijpen voor de Leoncia Carbajosa's en voor de komende tijden, voor wie die kort wordt samengevat, met daarin het eigene van de soort en verdere duistere en diepzinnige bespiegelingen; daarin staat de wet van Malthus, daarin staat de sociologische neiging tot de monogamie, en daarin staat, ten slotte, het probleem van het nageslacht. Dat alles ingepast in een vernuftig weefsel, zodat haar eigen rol opeens zal postvatten in haar verbeelding, door haar, als een verleidelijk lokaas, daar, in het glorierijke verschiet, het luisterrijke genie te tonen. Hij leest en herleest het rapport, het bij iedere lezing corrigerend, draagt het aan zichzelf voor, net doende alsof hij tot een komende generatie behoort, en wanneer hij er zijn goedkeuring aan heeft gegeven maakt

hij er een kopie van en houdt het origineel, wachtend op een geschikte gelegenheid om het over te dragen aan de belanghebbende. Eerst wil hij haar voorbereiden, opdat de emotie die het bij haar veroorzaakt minder onverwacht zal zijn en het nuttig effect ervan groter.

Avito begeeft zich naar het huis van Leoncia om een begin te maken met de komst van het genie.

‘Stoor je daar maar niet aan, Leoncia, dat is weer echt zoiets van mijn broer, en van iemand die net als mijn broer altijd weer iets heeft aan te merken moet je je niks aantrekken, dat sla je in de wind...’

‘Omdat ik soms wat kortademig begin te worden, heb ik een hekel aan wind...’

‘Don Avito Carrascal!’ kondigt op dit moment het dienstmeisje aan.

‘Ken je hem?’ vraagt Leoncia aan Marina.

‘Ik heb alleen over hem gehoord...’

‘Dan is het de moeite waard hem aan je voor te stellen.’

En zo komt het dat, wanneer don Avito binnenkomt en hij Leoncia heeft begroet, deze zegt:

‘Avito Carrascal, mijn goede vriend... Marina del Valle, zo goed als mijn zus.’

‘Del Valle?’ prevelt Avito, terwijl hij, het liefdesrapport in zijn zak strelend, bij zichzelf zegt: «Maar wat is dit? Wat gebeurt er met me? Wat gebeurt er met me? Waar ken ik dit meisje van? Maar ik heb haar vóór vandaag toch nog nooit gezien! Wat is dit?»

‘Wat een mooie dag!’ roept Leoncia uit.

‘Het is dan ook al lente, Leoncia’ zegt Marina.

‘Heel erg juist opgemerkt! Gisteren was de lentedag... Evenwel, het sap van de gewassen...’ en Avito stopt wanneer hij ziet dat de glanzende, grote ogen van Marina zich op de zijne richten en dat zij, haar mond iets

openend, met heel haar lichaam en ziel naar hem begint te luisteren.

«Maar wat is er vandaag toch met me aan de hand?» zegt de toekomstige vader van het genie bij zichzelf; «wat overkomt me toch dat ik nog geen twee samenhangende gedachten kan formuleren? Is het beest in me in opstand gekomen?» Ondertussen lijkt Marina te wachten op dat van het sap van de gewassen; kijk maar naar de cadans van haar boezem, en het licht, gezeefd door de vitrages, lijkt te willen gaan rusten in haar gitzwarte haren.

‘Het sap van de gewassen,’ gaat Carrascal verder ‘heeft al een tijd geleden bloemknoppen gevormd..’

‘Houdt u van bloemen?’ vraagt Leoncia hem.

‘Hoe zou men botanica kunnen studeren zonder bloemen?’

Marina, die haar ogen van Avito afneemt, richt die weer glimlachend op Leoncia en daarna op de man, als iemand die wil zeggen: «Hij is wel grappig!» En wanneer Carrascal dat opmerkt, hoort hij in zijn binnenste een stem die zegt: «Een onontwikkelde, protoplastische, maagdelijke geest! Een onnadenkend hartje!», terwijl zijn eigen hart, nadenkend en wel, steeds sneller begint te bonken.

‘U moet wel heel veel dingen weten, mijnheer Carrascal.’

‘Waarom, mijn waarde mevrouw doña Marina?’

‘Omdat mijn broer, wanneer er zoiets is, iets erg ingewikkelds, zegt: Dat moeten ze maar aan Carrascal vragen!’

‘Uw broer?’

‘Ja, Fructuoso del Valle.’

«Arm kind!» denkt Avito, «zo mooi en dan nog onder het gezag van die...» en hij zegt:

‘Ach, nee, het is enkel eer die don Fructuoso me wil bewijzen en die hij me misschien ook wel bewijst, want veel dingen weten..’ en hij weet niet hoe hij verder moet gaan.

«Wat weet jij nou, Avito Carrascal, wat weet jij nou onder

de blik van die glanzende, argeloze, grote ogen, die je beginnen te vertellen wat een mens niet weet en ook nooit zal weten?»

Leoncia voelt iets aankomen en raadt zelfs al wát. Deze Avito is niet de Avito van andere keren, altijd zichzelf en zijn woorden beheersend, welbespraakt en nauwkeurig formulerend, onverzettelijk en nauwgezet denkend. Zij heeft deze vraag op het puntje van haar tong liggen: 'Maar wat is er vandaag met u aan de hand, Avito?' Maar een en ander met elkaar combinerend en wel inziende dat hetgeen Avito voelt niet iets voorbijgaands maar iets blijvends is, probeert ze het bezoek kort te houden.

«En wat doe ik nou met het matrimoniaale verzoekschrift?» denkt Avito. «Ik kwam hierheen om de ontvangst daarvan voor te bereiden... Ik moet daar eens wat rustiger over nadenken!...»

Hij staat op om zich terug te trekken en de twee vrouwen staan eveneens op. En alsof een bladerrijke en geurige plant zich plotseling onvouwt, zo voelt Avito rondom zijn ziel een geparfumeerde koelte. Hij geeft haar een hand... En wat is dit? Hoe heet zij ook alweer? Ja! Hoe heet zij?

«Ben ik soms gek geworden?» zegt Avito tegen zichzelf, wanneer hij al op straat loopt. «Dat is me ook een mooie manier om de toekomstige moeder van het genie voor te bereiden! Wat zal ze wel niet van mij denken?» En wanneer hij thuis is gekomen:

«Wat is me overkomen? Hoe heet zij? Ja. Hoe heet zij? Want daarin ligt de kern van het probleem, in hoe ze heet. Laten we gaan slapen; al slapend worden deze gewaarwordingen verwerkt.... Ik vermoed dat het Onbewuste een rol is gaan spelen... Laten we die zijn partijtje maar laten meeblazen... En nu slapen!» Hij legt het liefdesreferaat onder zijn kussen en gaat liggen. Wanneer hij wakker wordt weet hij al zeker dat hij verliefd is op Marina; dat heeft de slaap

hem verteld. Vanaf de hoogverheven toppen van de deductie is hij omlaag gestort in de diepe inductieve afgronden.

En dan begint de enige strijd die Avito tot op heden in zijn gemoed is aangegaan. Daarin woedt een aardbeving; golvend schokt daarin het duistere spirituele binnenste; het plutonische element van de ziel dreigt het eeuwenoude werk van de neptunische wetenschap teniet te doen, zoals Carrascal zelf, het noodlottige slagveld, het zich in een geologische metafoor voorstelt. «Het Onbewuste is een rol gaan spelen,» zegt hij telkens bij zichzelf.

Leoncia, zij van de deductie, de dolichocefale blondine met een gezonde kleur, brede heupen, volle en rechtopstaande borsten, een rustige blik en goede eetlust enerzijds, aan de bovenzijde, gehuld in de wateren van de wetenschap, en anderzijds Marina, zij van de inductie, door een geheimzinnige wet van de tegenstelling brachycefal en brunette, een vleesgeworden droom, met iets van een levende struik in haar blos en wel van een struik die zich ooit met geurige bloemen, die stralend opstijgt uit de vuren van de natuurdrift, als een bremstruik uit een vulkaan.

Kort daarna smeden water en vuur, zoals gewoonlijk, weer een overeenkomst; een deel van het eerstgenoemde gaat over in een wolk, een deel van het laatste dooft uit. Wetenschap en instinct beginnen te marchanderen nu Avito, als bij toeval, Marina weer heeft gezien en opnieuw met haar een gesprek heeft gevoerd. Het liefdesinstinct van Carrascal maakt aanstalten om te gehoorzamen aan de wetenschap van de pure theoreticus; maar dat doet het door hem eerst in stilte, hem influisterend en in het donker, te wijzen op wat het hem heeft op te dragen.

«Een genie, is dat niet evenzeer een kind van de natuur als van de kunst?» zegt Avito bij zichzelf; «is de natuur niet tot kunst geworden, wat erop neerkomt te zeggen dat de

kunst natuur is geworden?; is de geslaagde combinatie van bezinning en instinct niet tegelijkertijd bezinnend instinct en instinctieve bezinning? Geven wij hem, dus,» zo denkt hij dat, in de eerste persoon meervoud van de tegenwoordige tijd van de aanvoegende wijs, of van de gebiedende wijs zo men wil, «geven wij hem dus zijn aandeel van de natuur, van het instinct, van het onbewuste; er bestaat geen vorm zonder materie. De kunst, de bezinning, het bewuste, de vorm, dat zal ikzelf zijn, en zij, Marina, zal de natuur, het instinct, het onbewuste, de materie zijn.» «En wat een natuur, wat een instinct, wat een materie!... vooral, wat een materie!...» zeggen hem de plutonische stromen, met hun taalgebruik van hartschokken. «Wat een materie! Ik zal haar bewerken, zoals de wateren het land bewerken, ik zal haar doorploegen, ik zal haar vorm geven, ik zal haar schepper zijn. Stil jij! stil jij!» zegt hij tegen een stem in zijn binnenste die hem influistert: «Pas op, Avito, je valt... je valt, Avito... je valt... Dit is het lokaas... Zo krijg je nooit het genie... Je valt...» «Stil jij!» En hij eindigt met deze conclusie: «Marina is de grondstof voor het genie, ikzelf zijn vorm. Nou en? Betekent fysieke schoonheid dan niets? Echte genieën, hele echte, moeten wel kinderen van knappe vrouwen zijn geweest, en wanneer de geschiedenis dat mocht ontkennen, dan komt dat omdat het veronderstelde genie dat niet was of omdat men te weinig aandacht heeft geschonken aan zijn moeder.»

En het liefdesreferaat? Zal de plutonische brachycefale brunette het wellicht begrijpen? Ach, het instinct kan hetgeen het niet begrijpt wel raden! En Avito herinnert zich te hebben gezien met hoeveel aandacht een kat eens een cavia, een proefkonijn dat besmet was met tyfus, gadesloeg en hij herinnert zich de vreedzame vertrouwdheid waarmee de vogelen des hemels zich neerzetten op de draden van de telegraaf, ver weg van de leliën des velds. Dat is dus